

46260214 : สาขาวิชาพัฒนศึกษา

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของชุมชน / การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เอกลักษณ์ ท่องเสมียน : การศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาน้ำตกเก้าโจน ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ : รศ.คณิต เจียววิชัย, อ.ธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ. 170 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ผ่านมา ควบคู่กับการศึกษาภูมิหลัง ความรู้ความเข้าใจ ปัญหาและอุปสรรค ของชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ หมู่ 7 ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ บริเวณน้ำตกเก้าโจน เพื่อเสนอแนวทางในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยการศึกษาจากเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ คณะกรรมการหมู่บ้าน และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการท่องเที่ยวของน้ำตกเก้าโจน โดยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) แล้ววิเคราะห์ถึงภูมิหลัง ความรู้ความเข้าใจ ปัญหาและอุปสรรค และการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อนำเสนอแนวทางในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบตีความสร้างข้อสรุปหรือวิธีอุปนัย (analytic induction) และการจำแนกชนิดของข้อมูล (typological analysis)

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการท่องเที่ยวของน้ำตกเก้าโจน เริ่มเมื่อประมาณ 7 ปีที่ผ่านมา มีองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม และด้านองค์กร มีชุมชนเป็นผู้จัดการท่องเที่ยว ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับมาก พบมีปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วม 6 ด้าน คือ 1.ชุมชนคิดว่าการศึกษาพื้นที่ควรเป็นหน้าที่ของหน่วยอื่น 2.กลุ่มผู้นำคิดว่าการวางแผนควรเป็นหน้าที่ของผู้นำเท่านั้น 3.ชุมชนไม่เคยทำการติดตามและประเมินผลมาก่อน 4.ขาดกรรมการที่มาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 5.ขาดความร่วมมือ 6.การเกิดความขัดแย้งภายใน และในด้านการมีส่วนร่วมที่ผ่านมาของชุมชนนั้น กลุ่มของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีส่วนร่วม 3 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการพัฒนาพื้นที่ และด้านการรับผลประโยชน์ ส่วนกลุ่มของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมด้วยกัน 2 ด้าน คือด้านการพัฒนาพื้นที่ และด้านการรับผลประโยชน์

สำหรับแนวทางการมีส่วนร่วมที่ชุมชนต้องการ คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน, การมีส่วนร่วมในการพัฒนา, การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์, การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล, การมีส่วนร่วมกับหน่วยงานต่างๆ มากขึ้น, ต้องการมีกฎเกณฑ์เพื่อเป็นหลักในการทำงาน และแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนที่นำเสนอมีด้วยกัน 8 ข้อ คือ 1.ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการศึกษาพื้นที่ 2.ควรมีส่วนร่วมในการวางแผนมากขึ้น 3.เพิ่มกิจกรรมเชิงนิเวศ 4.ผู้มีส่วนรับผลประโยชน์ควรมีมากขึ้น 5.ควรมีการติดตามและประเมินผลการจัดการท่องเที่ยว 6.ควรมีส่วนร่วมทุกด้านกับหน่วยงานที่เข้ามา 7.ควรมีกรรมการที่มาจากชาวบ้านกลุ่มอื่น 8.ควรทำความเข้าใจร่วมกันเพื่อสร้างความร่วมมือในชุมชน

การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภายนอกนั้น โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาเป็นหน่วยงานที่เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด เพราะน้ำตกเก้าโจนเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งที่ทางโครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาดูแลอยู่ โดยอุทยานธรรมชาติวิทยามีส่วนร่วม 2 ด้าน คือ ด้านการวางแผน และด้านการพัฒนา

ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2550

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ 1. .... 2. ....